МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
Факультет економіки і підприємництва
Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Допущено до захисту
“_____” _____ 2024 р.
Зав. кафедри, д.е.н., професор
_____ **Соколюк С.Ю.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СТЕПІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виконала студентка 2 курсу,
групи 21м-сз
освітньої програми «Економіка
соціального забезпечення»
спеціальності 232 Соціальне забезпечення
Урбанська Наталія Валентинівна
Науковий керівник – к.е.н., доцент
Жарун Олена Володимирівна

Умань – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет економіки і підприємництва
Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Освітня програма «Економіка соціального забезпечення»
Спеціальність 232 «Соціальне забезпечення»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри д.е.н., професор

_____Соколюк С. Ю.
"____" _____20__року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студенткі **Урбанській Наталії Валентинівні**
Тема роботи Стратегія соціально-економічного розвитку Степівської територіальної громади Миколаївської області

1. Керівник роботи к. е. н., доцент Жарун Олена Володимирівна
затверджені наказом по університету від "___"_____20__ року №_____
2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи *загальна інформація про Виконавчий комітет Степівської селищної ради; статистичні звіти Виконавчого комітету Степівської селищної ради за 2020-2023 роки; Стратегія розвитку Степівської територіальної громади на 2018-2027 роки; офіційна інформація з сайту Степівської селищної ради.*
4. Перелік питань, які потрібно розробити
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТЕРІТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СТЕПІВСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ПРОЦЕСУ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СТЕПІВСЬКОЇ ОТГ
5. Перелік графічного матеріалу
Робота містить 19 таблиць, 3 рисунки
6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів проекту
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	10.10.2023
2.	Одержання індивідуального завдання	11.09.2023
3.	Складання календарного плану написання кваліфікаційної роботи	11.09.2023
4.	Підготовка до виконання кваліфікаційної роботи - підбір та вивчення літератури - участь у виконанні науково-дослідних робіт - виконання курсових робіт - інші заходи	Жовтень - грудень 2023
5.	Уточнення теми кваліфікаційної роботи та календарного плану-графіка, виходячи зі специфіки базового підприємства, установи	Грудень 2023
6.	Підготовка: - першого розділу - другого розділу - третього розділу - висновків	Лютий 2024 Травень 2024 Жовтень 2024 Листопад 2024
7.	Доопрацювання кваліфікаційної роботи з урахування зауважень наукового керівника	29.11.2024
8.	Написання та оформлення роботи в остаточному варіанті	01.12.2024
9.	Перевірка роботи на академічний плагіат	06.12.2024
10.	Одержання відгуку наукового керівника	08.12.2024
11.	Попередній захист роботи на кафедрі	11.12.2024
12.	Затвердження роботи завідувачем кафедри	12.12.2024
13.	Одержання рецензії	13.12.2024
14.	Захист кваліфікаційної роботи	18.12.2024

Студент _____**Урбанська Н.В.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ **Жарун О.В.**
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП …….

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТЕРІТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ…….……

РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СТЕПІВСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ…….….

2.1 Оцінка соціально-економічного стану Степівської селищної ради…….

2.2 SWOT-аналіз Степівської об'єднаної територіальної громади……...

2.3 Аналіз місії, бачення і цілей Степівської селищної територіальної громади……....

РОЗДІЛ 3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ПРОЦЕСУ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СТЕПІВСЬКОЇ ОТГ……

ВИСНОВКИ…….....

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……..……..……

ДОДАТКИ……

Реферат
на кваліфікаційну роботу :
«Стратегія соціально-економічного розвитку Степівської територіальної громади Миколаївської області»
студентки факультету економіки і підприємництва
Уманського національного університету садівництва Урбанської Н.В.

У сучасному світі питання соціально-економічного розвитку територіальних громад є надзвичайно актуальними та складними. Розвиток місцевих територій є ключовим фактором для забезпечення сталого економічного піднесення та підвищення якості життя мешканців громади. Стратегічне планування і спрямована діяльність на рівні територіальних громад набувають все більшого значення для досягнення цих цілей. Соціальное-кономічний розвиток громад є складним процесом, який охоплює багато аспектів, таких як економічна активність, розвиток інфраструктури, освіта, охорона здоров'я, забезпечення соціальних потреб та багато інших.

Загальний зміст роботи викладений на 58 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 15 таблиць, 4 рисунки. Кількість використаних джерел становить 53 наукові праці.

Перший розділ роботи – теоретичний. В ньому досліджено сутність теоретичних основ формування стратегії розвитку територіальної громади.

Другий розділ – практичний. Проведено аналіз стану соціально-економічного розвитку Степівської об'єднаної територіальної громади протягом 2000-2022 рр. Оцінено соціально-економічний стан селищної ради та зроблено SWOT-аналіз Степівської об'єднаної територіальної громади.

Третій розділ висвітлює рекомендації щодо покращення процесу розробки стратегії розвитку Степівської ОТГ.

Резюме: *Досліджено сутність теоретичних основ формування стратегії розвитку територіальної громади. Визначено економічну сутність категорії «стратегія». Розкрито проблематику забезпечення економічного розвитку*

територіальної громади. Досліджено основні етапи процесу розробки стратегії економічного розвитку територіальної громади. Зроблено аналіз стану соціально-економічного розвитку Степівської об'єднаної територіальної громади протягом 2000-2022 рр. Оцінено соціально-економічний стан селищної ради та зроблено SWOT-аналіз Степівської об'єднаної територіальної громади. Запропоновано рекомендації щодо покращення процесу розробки стратегії розвитку ОТГ.

Ключові слова: *територіальна громада; стратегія розвитку територіальної громади; SWOT-аналіз; метод ієрархій; загрози; можливості; цілі територіальної громади.*

Summary: *The essence of the theoretical foundations of forming a strategy for the development of a territorial community is studied. The economic essence of the category "strategy" is defined. The problems of ensuring the economic development of the territorial community are revealed. The main stages of the process of developing a strategy for the economic development of a territorial community are investigated. An analysis of the state of socio-economic development of the united territorial community during 2000-2022 is carried out. The socio-economic status of the village council is assessed and a SWOT analysis of the united territorial community is made. Recommendations for improving the process of elaborating a strategy for the development of the UTC are proposed.*

Keywords: *territorial community; territorial community development strategy; SWOT analysis; hierarchy method; threats; opportunities; goals of the territorial community.*

ВСТУП

Актуальність теми. Оскільки зазвичай перешкодою у реалізації некомерційних проектів являється відсутність фінансових ресурсів потрібних для забезпечення виконання покладених на органи місцевої влади стратегічних завдань та обов'язків щодо підтримки як економічного, так і соціально-культурного розвитку на місцях у контексті сталого розвитку, де вирішення цієї проблеми лежить у площині залучення додаткових фінансових ресурсів. Розробка стратегії діяльності територіальних громад у контексті сталого розвитку являється довготривалим процесом якісних змін, результатом якого є поліпшення якості життя населення регіону. Формування спроможних територіальних громад в умовах швидкозмінного середовища та певної невизначеності, обумовленої об'єктивними та суб'єктивними чинниками, актуалізує проблематику пошуку методів забезпечення їх послідовного розвитку за рахунок наявного ресурсного потенціалу та алокації нових ресурсних можливостей. Отже, одним із найбільш дієвих інструментів реагування на зміни з урахуванням чітко визначених, науково обґрунтованих пріоритетів є стратегічне управління, тому актуальним являється розгляд проблематики розробки стратегії діяльності територіальних громад в контексті сталого розвитку.

Теоретичним і практичним питанням дослідження проблем формування стратегії розвитку територіальної громади та вдосконалення процедури її розробки присвячено праці багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Значний внесок у дослідження цієї проблеми зробили: Н.Бак, М. Волосюк, Т. Заяць, В. Ємельянов, Г. Олексюк та ін. тощо. Проте на сучасному етапі не існує єдиних підходів тощо оптимального механізму розробки стратегії розвитку територіальних громад України. Тому тема кваліфікаційної роботи, яку присвячено проблематиці розробки стратегії розвитку для територіальної громади, є актуальною в сучасних економічних умовах.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних основ формування стратегії розвитку Степівської територіальної громади та розробка рекомендацій щодо удосконалення її процесу.

Задля досягнення поставленої мети в роботі передбачено вирішення наступних **завдань**: дослідити сутність теоретичних основ формування стратегії розвитку територіальної громади; розкрити проблематику забезпечення економічного розвитку територіальної громади і основні етапи процесу розробки стратегії економічного розвитку територіальної громади; провести аналіз стану соціально-економічного розвитку Степівської об'єднаної територіальної громади протягом 2000-2022 рр.; запропонувати рекомендації щодо покращення процесу розробки стратегії розвитку Степівської ОТГ.

Об'єктом дослідження є процес формування стратегії розвитку територіальної громади.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і методичних положень щодо забезпечення процесу розробки стратегії розвитку територіальної громади.

Методи дослідження діючої системи оплати праці – формальної і діалектичної логіки, економічного аналізу і синтезу, порівняльного аналізу, наукового узагальнення, системного аналізу, графічний метод, метод ієрархій, SWOT-аналіз, метод анкетування.

Інформаційну базу кваліфікаційної роботи склали діючі законодавчі і нормативні документи, звітність державної служби статистики; матеріали періодичних видань; дані установчих документів, обліку і звітності Степівської селищної ради; матеріали науково-практичних конференцій, методичні рекомендації.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТЕРІТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Виклики сучасності актуалізують проблему розвитку місцевого самоврядування, розширення прав та повноважень територіальних громад через їх об'єднання, що в усьому світі розглядається як ознака демократичного вибору країни. Об'єднання територіальних громад спрямовано на покращення соціально-економічної системи та підвищення рівня життя населення, що є одним з найбільш пріоритетних напрямів державної політики. На сьогодні відродження в Україні на конституційній основі інституту самоврядування з відповідними органами управління та самодостатніми місцевими бюджетами, запровадження практики делегування державних повноважень місцевим органам влади створюють надійну основу для формування європейських стандартів організації суспільного життя і водночас зумовлюють пошук нових шляхів забезпечення розвитку об'єднаної територіальної громади.

Очевидно також і те, що в трансформаційний період становлення України як суверенної соціальної правової держави неможливе без усвідомлення того, що територіальні громади, їх господарські комплекси є повноправними суб'єктами ринкових відносин і, що добробут населення знаходиться у прямій залежності від зайнятих позицій на місцевому, регіональному, національному та міжнародному ринках. Одночасно багатократно зростає координаційна функція місцевого самоврядування в економічному та соціальному розвитку громади. Виходячи з цього, територіальна громада повинна формувати стратегію свого розвитку. Реалізація цього завдання є основою не тільки для подальших наукових розвідок, але й для практичного застосування, зокрема для розробки сучасних моделей і технологій здійснення місцевого самоврядування, удосконалення його правового та організаційного забезпечення.

У межах формування діагностики проблематики визначаються проблеми суб'єктів господарювання та їх місія та цілі. Керівна політика визначає, *я*ка структура буде використовуватися для підходу до операцій? Це, у багатьох відношеннях, повинно бути рішенням конкурентної переваги відносно загального стану конкуренції.

Розробка теоретичних засад формування стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади передбачає насамперед розкриття та аналіз базових категорій у такій послідовності: «територіальна громада», «розвиток», «об'єднана територіальна громада», «стратегія розвитку» «формування стратегії розвитку». Визначення територіальна громада не може бути здійснене без виявлення змісту категорії «громада». В тлумачному словнику української мови «громада» визначається як група людей, об'єднаних спільністю становища, інтересів [1]. Згідно з визначенням, наведеним у «Енциклопедії державного управління», в загальному значенні «територіальна громада» є спільнота людей, об'єднаних різноманітними стійкими формальними та неформальними зв'язками, які обумовлені спільним проживанням у межах села, селища, міста [9]. Представлено огляд науко-нормативних підходів до визначення поняття «територіальна громада». Згідно з Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено наступне: територіальна громада – жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр [31].

Наприклад, Орзіх М. вважає, що територіальна громада – це ... первинний суб'єкт місцевого самоврядування, який має власні інтереси, до складу якого входять громадяни України, іноземці, особи без громадянства, що постійно мешкають, або працюють на даній території, або володіють нерухомим майном, або сплачують місцеві податки та збори [23, с. 67].

Лисенко І. М. формулює категорію територіальна громада крізь призму спільності людей, об'єднана сталими взаєминами, проживаюча на певній території що здійснює самоврядування через місцеві референдуми, загальні збори, органи місцевої представницької влади (сільські, селищні, міські ради і так далі), органи самоорганізації населення та інші об'єднання громадян з метою реалізації своїх інтересів [15, с. 362].

Батанов О. В. сконструював нову теоретичну модель територіальної громади – як складну «кумулятивну форму суспільної організації, сукупність людей (місцевих жителів), асоційованих на публічних засадах у межах певної території та об'єднаних різноплановими ознаками системного характеру. За такого підходу, на його думку, відбувається реалізація приватних цілей у публічно-правовій формі [2, с. 46].

На думку Крайник О, територіальна громада – це сукупність громадян України, котрі спільно проживають у міському чи сільському поселенні, мають колективні інтереси і визначений законом правовий статус [14].

Не одностайність думок серед науковців щодо змістовних та сутнісних характеристик дефініції «територіальна громада» у вітчизняній науці свідчить про її постійну динаміку. Тому найбільш вдалим, на наш погляд, є наступне визначення: територіальна громада – це складна соціальна система, що складається з різних підсистем та багатогранне суспільне явище, що перебуває у постійній динаміці. Очевидно, що стан територіальної громади ніколи не буває статичним, він завжди знаходиться у процесі розвитку.

Розвиток може здаватись неконкретним, філософським поняттям. Проте ми оперуємо ним майже щодня, – коли хочемо, щоб наша країна розвивалась так або інакше, коли нарікаємо, що щось недорозвинене, коли кажемо про те, що щось розвинулось так або не так, коли думаємо про зростання сімейних доходів і розвиток дітей. Економічний розвиток завжди навколо нас і ми знаходимось прямо в його центрі. Розвиток, як на місцевому, так і на загальнодержавному

рівні – одне з найважливіших понять економічної науки. У літературі нерідко використовують термін «соціально-економічний розвиток», підкреслюючи тим самим тісний зв'язок між рівнем економічного розвитку і вирішенням соціальних проблем країни.

Соціально-економічний розвиток – складний суперечливий процес, у якому взаємодіють позитивні і негативні фактори, а періоди прогресу змінюються періодами регресу. Політичні і військові потрясіння, соціальні конфлікти, екологічні катастрофи можуть призупинити розвиток економіки будь-якої країни, відкинути її на кілька десятиліть назад, а іноді привести і до остаточної загибелі, як це було з древніми цивілізаціями.

Економічним розвитком можна і треба управляти – його потрібно стимулювати. Такими основними інструментами стимулювання розвитку територіальних громад є співробітництво і об'єднання, та які вже отримали певну підтримку. Для того, щоб зростання фінансових ресурсів місцевого самоврядування забезпечило в першу чергу їх ефективне використання на розвиток громад та їх територій, в країні набирає обертів процес добровільного об'єднання громад. Він спрямований виключно на створення спроможних громад, тих, які забезпечать для своїх мешканців якісний рівень життя. Формування спроможних територіальних громад є одним із етапів реалізації реформи децентралізації влади в Україні.

Однією з головних цілей проведення об'єднання територіальних громад є економічна ефективність, а тому важливим чинником у цьому процесі має стати науково обґрунтоване формування стратегії розвитку територіальних громад. В сучасній економічній літературі термін «стратегія розвитку» чітко не визначено та пов'язується і з еволюцією, і з економічним зростанням, і з процесом досягнення основної цілі. В сучасних умовах нестабільної економічної ситуації, стратегію необхідно розглядати, по-перше, як набір тактичних засобів, які можуть та повинні змінюватися, якщо динаміка зовнішнього або внутрішнього

середовища не відповідає прогнозам (при незмінності кінцевої цілі, яка, як правило, припускає подальше зростання), по-друге, стратегію необхідно нерозривно пов'язувати із таким поняттям як розвиток.

Отже, економічний зміст поняття «стратегія» містить багато підходів і в наукових працях українських економістів. Визначення основних підходів до цієї категорії досліджено у працях П. Гордієнка [7], В. Герасимчука [6], Р. Матвієнка [19], З. Смаль [38], Ю. Шарова [45], М. Саєнка [34] та ін.

Одне із найважливіших завдань для розвитку територіальних громад України має ефективний процес формування їхніх стратегій. При цьому слід велику увагу приділити визначенню економічної сутності категорії «територіальна громада».

У відповідності з нормативно-правовим забезпечення та діючим Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» існує підхід, який дозволяє характеризувати сутність поняття «територіальна громада», як сукупність «жителів, об'єднаних постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, селищ, міст, що мають єдиний адміністративний центр» [31].

У роботах українських вчених також досліджується зміст категорії «територіальна громада» та не існує єдиного підходу до його визначення.

О. Батанов визначає сутність територіальної громади як «кумулятивну форму суспільної організації, сукупність людей (місцевих жителів), асоційованих на публічних засадах у межах певної території та об'єднаних різноплановими ознаками системного характеру» [2, с. 46].

І. Лисенко надає визначення категорії «територіальна громада», яке ґрунтується на основі згуртованості населення визначеної території, в основі якої є об'єднання сталих взаємовідносин та здійснення самоврядування за рахунок місцевих референдумів, загальних зборів, органів місцевої представницької

влади, органів самоорганізації населення та інших об'єднань населення для реалізації своїх інтересів [15, с. 362].

За думкою М. Орзіх територіальна громада представляє первинний суб'єкт місцевого самоврядування, який має власні інтереси, до складу якого входять громадяни України, іноземці, особи без громадянства, що постійно мешкають, працюють на визначеній території, або володіють нерухомим майном, або сплачують місцеві податки та збори [23, с. 67].

П. Саєнко розкриває сутність поняття «територіальна громада» як «складна соціальна система, що складається з різних підсистем та багатогранне суспільне явище, що перебуває у постійній динаміці» [35, с. 595]. При цьому, він підкреслює, що «стан територіальної громади ніколи не буває статичним, він завжди знаходиться у процесі розвитку» [35, с. 595]. Тобто такі висновки ще раз підкреслюють необхідність забезпечення ефективного процесу розробки стратегій розвиток територіальних громад.

Досліджено, що для процвітання територіальної громади велике значення має її економічний розвиток, який грунтується на раціональній зайнятості економічно-активного населення, збільшенні обсягів надходжень до місцевого бюджету, достатності її інфраструктури для повноцінної життєдіяльності населення та системи послуг [28, 29].

При цьому, треба відзначити, що громади України та інших країн мають не однаковий потенціал для їхнього розвитку, який містить характеристики розміру та благоустрію території, основних фондів, трудових ресурсів, транспортну систему, природні, водні та енергетичні ресурсні можливості. Але раціональне використання будб-якого потенціалу територіальної громади може забезпечити значні вигоди.

Отже, під економічним розвитком слід розуміти «перехід від одного етапу економіки до іншого, при якому в новому періоді не тільки збільшується виробництво тих самих товарів і послуг, що вже вироблялися раніше, а має місце

й виробництво нових товарів і послуг з використанням нових технологій порівняно з попереднім періодом» [27].

При формуванні стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади необхідно враховувати зовнішні та внутрішні умови, наявність ресурсів і можливостей та ризики, які мають бути обов'язково передбачено. Стратегія розвитку повинна бути спрямована, в першу чергу, на підвищення конкурентоспроможності та сприятливого інвестиційного клімату. Таким чином стратегія виступає не тільки як інструмент обґрунтування, вироблення і реалізації цілей і задач виробничого, науково-технічного, економічного, організаційного і соціального характеру, не тільки як фактор, що регулює діяльність територіальної громади доти, поки намічені цілі і задачі не будуть досягнуті, але одночасно і як засіб зв'язку громади з ринковим середовищем. Наслідком такого підходу до формування стратегії власне є документ стратегії розвитку, який для органу місцевого самоврядування, а також партнерів підприємців та громади – стає свого роду путівником у прийнятті рішень.

Тому стратегію розвитку об'єднаної територіальної громади необхідно розуміти як довготерміновий план, який окреслює загальний напрям дій місцевої влади та її партнерів (сектор підприємництва, громадські організації, мешканці), а також представляє способи та знаряддя його втілення. Вироблені припущення стратегії розвитку обґрунтовують рішення методичного, фінансового та організаційного характеру, які приймаються владою. Стратегія є найважливішим документом органу місцевого самоврядування, який дозволяє вирізнити свої дії на фоні буденності.

Стратегія розвитку об'єднаної територіальної громади повинна характеризуватися кількома суттєвими рисами:

– зосереджується на тих напрямах розвитку громади, які становлять для неї найбільший шанс в майбутньому;

– характеризується точним, логічним записом, який випливає зі стратегічних напрямів розвитку в системі: стратегічних цілей, операційних цілей, завдань для реалізації;

– окреслює конкурентні переваги громади у відношенні до ближнього і дальнього оточення – творить стратегію динамічного розвитку;

– є результатом праці представників всіх груп громади, починаючи з місцевої влади, організації і установ ради та завершуючи мешканцями. Це дозволяє отримати пропозиції цілей та завдань від усіх зацікавлених сторін, а також сприйняття представниками місцевої спільноти рішень та завдань, які приймаються в рамках стратегії;

– пов’язана з іншими документами стратегічного характеру.

На цей час розроблено Концепцію реформування місцевого самоврядування та План її реалізації, які фактично є лише рамковими документами впровадження реформ, варто зазначити офіційні документи, котрі визначають основні етапи, умови та власне процес добровільного об’єднання територіальних громад, а також функції та обов’язки, яких набудуть об’єднані територіальні громади, і фінанси, які будуть надані для їх реалізації після завершення процедури об’єднання.

Об’єднання територіальних громад на сьогодні є однією з найбільш обговорюваних тем та напрямів реформ, зокрема, реформи місцевого самоврядування, успішна реалізація якої має стати підґрунтям для створення дійсно спроможних територіальних громад. Метою реформи місцевого самоврядування є, передусім, забезпечення його спроможності самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення. Йдеться про наділення територіальних громад більшими ресурсами та про мобілізацію їхніх внутрішніх резервів. Кожна реформа потребує своїх виконавців та їх глибокого розуміння суті реформування. Без цього будь-яка, навіть найліпше підготовлена, реформа приречена на провал. Стратегія розвитку – це документ, який містить

принципи (припущення), прийняті під час реалізації процесу планування. Планування становить особливий вид прийняття рішень, що займається тим конкретним майбутнім, якого головні місцеві середовища прагнуть для своєї територіальної громади, і якого можливо досягнути з огляду на вплив різноманітних факторів.

Отже, об’єднання територіальних громад є запорукою переходу місцевого самоврядування на якісно новий рівень.

РОЗДІЛ 2
ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СТЕПІВСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1 Оцінка соціально-економічного стану Степівської селищної ради

У відповідності з Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» було створено Степівську сільську територіальну громаду у Миколаївському районі Миколаївської області. Адміністративний центр — село Степове. Утворена 28 листопада 2019 року шляхом об'єднання Катеринівської, Кубряцької, Широколанівської сільських рад Веселинівського району та Степівської сільської ради Миколаївського району.

До складу Степівської селищної територіальної громади включено 16 сіл: ВеснянаКвітка, Гамове, ЗеленийГай, Іванівка, Катеринівка, Кринички, Кубряки, Михайлівка, Новогригорівка, Новокатеринівка, Новоселівка, Піщаний Брід, Степове, Трихатське, Червоне поле, Широколанівка. Степівська сільська територіальна громада займає площу в 775,9 км^2, що складає 3,2% від території Миколаївської області та налічує 9544 мешканців. Земельні ресурси Степівської сільської територіальної громади в розрізі старостинських округів представлено у додатку А. Структура земельного фонду Степівської територіальної громади свідчить, що більш як 3/4 території зайнято сільськогосподарськими землями.

Здебільшого у рослинництві фермера громади сіють пшеницю. На другому місці за кількістю посівних площ посідає соняшник. Крім поширених пшениці та соняшника, фермера саджають горох, ячмінь, сою, гречку. Рослинність на території Степівської громади переважно типчаково-ковилових степів, в долинах річок - лучна. Майже вся територія розорана. Природна степова рослинність зберіглася лише по схилах ярів та балок. Наявні полезахисні лісові смуги.

Для тваринного світу Степівської громади характерні лисиця, заєць-русак, звичайний хом'як, ховрах; з птахів - перепел, дрохва, фазан, сіра куріпка, крижні

та сірий гусак, кулики, степовий та польовий жайворонки та інші, в річках водяться сазан, лящ, судак та інші риби.

Природно - кліматичні умови регіону та його близькість до ринків збуту продукції є визначальними у спеціалізації сільського господарства. Зона нестійкого зволоження надає перевагу рослинництву перед тваринництвом. Рослинництво представлене в основному виробництвом зерна, соняшнику, ріпаку. Наявність Південнобузької зрошувальної системи дозволяє також вирощувати овочі та кормові культури. Сучасна демографічна ситуація в Степівській територіальній громаді, як і в цілому в районі, склалася під впливом історичного розвитку території, природного та міграційного руху населення (табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

Демографічна характеристика Степівської територіальної громади, осіб

Найменування населених пунктів	2021р	2022р	2023р
с. Степове	1920	1920	1920
с. Весняна Квітка	190	190	185
с. Гамове	103	106	103
с. Зелений Гай	460	445	460
с. Іванівка	185	184	185
с. Катеринівка	570	570	564
с. Кринички	994	957	957
с. Кубряки	236	235	236
с. Михайлівка	1218	1471	1465
с. Новогригорівка	232	242	242
с. Новокатеринівка	735	735	728
с. Новоселівка	195	202	202
с. Піщаний Брід	501	464	501
с. Трихатське	20	20	20
с. Червоне Поле	333	334	330
с. Широколанівка	1446	1383	1446
Громада всього	9338	9458	9544

Важливою характеристикою є розподіл населення територіальної громади за віком та статтю, оскільки плануючи розвиток, має бути чітке усвідомлення для

кого його планувати. Отже, у старостинських округах Степівської територіальній громаді у 2023 році проживають:

- діти до 14 років (*16% від усього населення старостинських округів*);
- молодь 14-35 років (*29% від усього населення старостинських округів*);
- особи віком 35-60 років (*36% від усього населення старостинських округів*);
- особи віком 60+ (*19% від усього населення старостинських округів*).

Причому чоловіче населення складає 46%, відповідно жіноче населення на території Степівської громади складає 54%. З них населення працездатного віку – як чоловіків, так і жінок, по 60%.

Таблиця 2.2.

Статистика соціальних груп Степівської територіальної громади за старостинськими округами, станом на 01.07.2023р.

Категорії/округ	Степове	Катеринівський старост-й округ	Криничанський старост-й округ	Кубряцький старост-й округ	Михайлівський старост-й округ	Широколанівський старост-й округ	Всього
кількість дітей-сиріт	2	2	1	1	3	2	11
дітей, позбавлених батьківського піклування	1	2	1	4	2	8	18
одинокі громадяни	5	9	3	5	6	7	35
пенсіонери	330	288	318	89	353	411	1789
кількість дітей в сім’ях	332	230	255	75	521	434	1847
неповних сімей	16	5	41	4	52	22	140
кількість дітей з інвалідністю	5	8	7	0	10	6	36
кількість дорослих з інвалідністю	100	73	53	27	98	102	453

На території Степівської територіальної громади проживають представники дев’яти етносів: українці, росіяни, вірмени, молдовани, роми, корейці, білоруси, поляки, азербайджанці; з переважним складом українців (90%).

Таблиця 2.3.

Характеристика трудових ресурсів Степівської територіальної громади на 01.01.2023р.

Показники	Кількість осіб				
	Катеринівський старост-й	Криничанський старост-й	Кубрянський старост-й округ	Михайлівський старост-й	Широколанівський старост-й округ
Особи зайняті у всіх галузях економіки (крім особистих селянських господарств)	325	450	45	964	301
- чоловіки	75	170	5	419	96
- жінки	252	280	40	545	205
Зайняті в особистих селянських господарствах	158	76	257	348	127
- чоловіки	76	68	150	121	113
- жінки	82	8	107	227	14
Особи працездатного віку	815	1193	127	1312	1172
- чоловіки	395	418	63	540	603
- жінки	420	775	64	772	569
Випускники ПТУ та ВНЗ	725	1051	102	37	45
- чоловіки	188	398	38	15	30
- жінки	537	653	64	22	15

На 01.01.2023р. у Степівській сільській територіальній громаді функціонувало:

- 9 дошкільних навчальних закладів, які відвідують 193 дитини відповідного віку;

- 6 ліцеїв, 2 гімназії та 2 початкові школи, в яких навчається 837 здобувачів освіти та працювало 130 вчителів та 89 технічних працівників;
- 1 спортивний майданчик з тренажерним обладнанням;
- 7 футбольних поля, 4 міні-футбольні поля;
- 9 спортивних зали.

Заклади культури Степівської ТГ спрямували свою роботу в умовах війни на проведення різних за формою та тематикою культурно-дозвіллєвих заходів, в яких висвітлювали події місцевого, загальнонародного та державного значення.

Діяльність клубних та бібліотечних установ спрямована на відзначення державних свят, пам'ятних дат, народних та духовних свят, організацію дозвілля для різних верств населення.

З урахування ситуації що склалася в Україні, волонтерство стало пріоритетним напрямком роботи працівників культури та бібліотечної системи. Кожен працівник надає допомогу жителям громади, ВПО, ЗСУ, ТРО. Працівники долучились до виготовлення окопних свічок, приготування випічки та готування їжі для воїнів ЗСУ, плетіння маскувальних сіток, збору та передачі теплих речей, роботи під час видання гуманітарної допомоги, доставка незахищеним верствам громади ліків, продуктів, книг, оплата комунальних послуг.

Створюється багатофункціональний заклад культури- «Широколанівський Центр культурних послуг» Степівської сільської ради Миколаївського району Миколаївської області, шляхом децентралізації закладів культури. Діяльність якого буде спрямована на реалізацію засад і завдань державної гуманітарної політики, який забезпечує умови та можливості для надання населенню комплексу культурних послуг, консультаційної, інформаційної допомоги, доступу до користування приміщеннями та обладнанням для творчості, організації молодіжної роботи, відпочинку, спортивно-культурно-дозвіллєвої діяльності, відновлення духовних і фізичних сил, всебічного розвитку

особистості, неформального навчання та спілкування жителів територіальної громади з урахуванням їх потреб.

Медичне обслуговування у Степівській сільській територіальній громаді забезпечують амбулаторії сімейної медицини – 4 заклади, пункти здоров'я – 8 закладів. Важливим фактором якості надання медичної допомоги (послуг) є забезпечення системи охорони здоров'я Степівської громади медикаментами та виробами медичного призначення. Розглянемо динаміку фінансування медичних закладів Степівської громади за рахунок різних джерел (табл.2.4.).

Таблиця 2.4.

Аналіз динаміки фінансування системи охорони здоров'я Степівської сільської територіальної громади, грн.

Джерела фінансування	2020 р		2021 р		2022 р	
Місцевий бюджет	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Загальний фонд	Спеціальний фонд
	761600	223096	1314750	33500	2118562	0
НСЗУ	1150461		1906237		4329403	

З таблиці 2.4. варто зазначити, що за рахунок фінансування з місцевого бюджету оплачуються енергоносії в закладах охорони здоров'я: (електроенергія, природній газ та водопостачання), відшкодовуються кошти по пільгових рецептах за медикаменти та наркотичні речовини, оплачується заробітна плата з нарахуванням сестер медичних у 8 Пунктах здоров'я та інших підсобних працівників. По спеціальному фонду проводяться видатки, за рахунок яких оновлюється матеріально-технічна база закладів охорони здоров'я.

Аналіз кадрового забезпечення медичних закладів (табл. 2.5) демонструє, що станом на 01.01.2023 року усього зайнято в цій сфері 35 осіб.

Таблиця 2.5.

Чисельність медичного персоналу закладів охорони здоров'я Степівської територіальної громади, осіб

Персонал	2020р	2021р	2022р
Лікарі	1	1	3
Середній медичний персонал	3	4	15
Молодший медичний персонал	1	1	5
Інші	4	4	12
Разом	9	10	35

Охоплення лікуванням в закладах охорони здоров'я Степівської громади в розрізі останніх років відображено за допомогою табл.2.6.

Таблиця 2.6.

Динамка охоплення хворих лікуванням в закладах охорони здоров'я Степівської територіальної громади

Категорія	2020р	2021р	2022р
Кількість пацієнтів	1902	2844	5727
Кількість пролікованих	921	1359	2493
Кількість відвідувань лікарів	5544	9701	16563
Оглянуто профілактично з метою виявлення хворих на туберкульоз	121	212	309

Економічну діяльність на території Степівської громади здійснюють аграрні підприємства. Головним напрямком господарської діяльності громади є підприємства агропромислового сектору, в якому переважає вирощування зернових і технічних культур. Деякі сільськогосподарські підприємства займаються тваринництвом.

Загалом на території Степівської сільської територіальної громади станом на 01 липня 2023 року діють: ФОП – 107, Приватні підприємства – 8, Фермерські господарства – 75, Комунальні підприємства – 2, Державні підприємства, установи, організації – 6.

Структуру Степівської сільської ради наведено в Додатку Б.

Аналіз основних засобів Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр. представлено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз основних засобів Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., грн

Показник	Роки			Відхилення 2022р від 2020р, грн.	Відносне відхилення 2022 р. до 2020 р., %
	2020	2021	2022		
Основні засоби	52964896	49129147	47035795	-5929101	88,8
Знос основних фондів	4321922	26738030	30120323	25798401	696,9
Незавершені капітальні інвестиції	7678595	9993310	87404108	79725513	11,4р.
Запаси	1503151	378899	451897	-1051254	30,0

Встановлено, що протягом 2020-2022 рр. вартість основних засобів зменшено на 11,2%, при цьому, коефіцієнт зносу основних засобів складає 73,71% на 1 січня 2023 р., що свідчить про високий рівень зношуваності наявних основних фондів. Це обумовлено тим, що сума зносу збільшено на 25798401 грн. протягом 2021-2023 рр., що складає 596,92%.

Обсяг незавершених капітальних вкладень збільшено на 79725513 грн у 2022 р., що в 1,4 рази більше у порівнянні з аналогічним показником 2021 р.Досліджено, що обсяг запасів зменшено на 1051254 грн., що складає різницю 70% у досліджуваному періоді.

Наступним етапом дослідження є аналіз фінансових активів Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., який зроблено на основі її фінансової статистичної звітності, табл. 2.8. Для селищної ради аналізується обсяг дебіторської заборгованості і грошових коштів.

Таблиця 2.8

Аналіз фінансових активів Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр.

Показник	Роки		
	2020	2021	2022
Поточна дебіторська заборгованість розрахунками із соціального страхування	23690	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	-	-	3029
Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у:			
національній валюті, у т.ч. в	11180	13318	40596
касі	3474	2910	4401
казначействі	7634	10408	36195

Встановлено, що протягом досліджуваного періоду поточну дебіторську заборгованість по розрахункам із соціального страхування було ліквідовано на 100%. Але спостерігається тенденція до збільшення обсягів грошових коштів та їх еквівалентів розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів. Так, у 2022 р. збільшився обсяг грошових коштів у національній валюті на 26,68% у 2022 р. порівняно з 2021 р. та у цей же період відбувається збільшення обсягів грошових коштів у казначействі на 384,13%.

Дебіторська заборгованість на 1 січня 2023 р. складає 3029 грн. за статтею «Інша поточна дебіторська заборгованість».

Наступним етапом аналітичного дослідження є здійснення аналізу динаміки показників власного капіталу та фінансового результату Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка показників власного капіталу та фінансового результату Степівської селищної ради у 2020-2022 рр., грн

Показник	Роки			Відхилення 2022р від 2020р, грн.	Відносне відхилення 2022 р. до 2020 р., %
	2020	2021	2022		
Власний капітал	77286818	75867177	77156118	-130700	99,8
Фінансовий результат	-23919450	-27245754	-30117812	-6198362	125,9
Цільове фінансування	729149	9816466	8563265	7834116	11,7р.

Визначено, що обсяг власного капіталу Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр. скорочено на 0,2% протягом досліджуваного періоду. До того ж, спостерігається тенденція до скорочення збитку. При цьому, відбувається зростання обсягів цільового фінансування на 7834116 грн, що в11,7 раз більше у 2022 р. порівняно з 2020 р.

Наступним етапом дослідження є визначення динаміки показників зобов’язань Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., табл. 2.10.

Встановлено, що протягом досліджуваного періоду поточні зобов’язання за платежами до бюджету було ліквідовано на 100%. При цьому, спостерігається загальна тенденція до скорочення обсягів кредиторської заборгованості Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., що в цілому позитивно характеризує її діяльність.

Так, обсяг поточних зобов’язань за розрахунками за товари, роботи, послуги скорочено на 55,4%; за розрахунками з оплати праці – на 100%; інші поточні зобов’язання – на 43% протягом 2020-2022 рр.

Таблиця 2.10

Аналіз динаміка показників зобов'язань Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., грн

Показник	Роки			Відхилення 2022р від 2020р, грн.	Відносне відхилення 2022 р. до 2020 р., %
	2020	2021	2022		
Поточні зобов'язання:					
за платежами до бюджету	4620	–	–	-4620	-
За розрахунками затовари, роботи, послуги	1520007	1064785	678118	-841889	44,6
За розрахунками З оплати праці	19070	–	–	-19070	-
Інші поточні зобов'язання	11577	12000	6600	-4977	57,0

Наступним етапом дослідження є аналіз динаміки доходів Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., табл. 2.11.

Результати дослідження дозволили встановити, що загальні доходи Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр. збільшено на 100% та складає на 1 січня 2023 р. 15161934,00 грн., при цьому обсяг бюджетних асигнувань скорочено на 7,57% і доходи від надання послуг (виконання робіт) і трансферти – на 100%.

Проте відбулось збільшення інших доходів від необмінних операцій на 100% протягом досліджуваного періоду, обсяг яких склав 501864,00 грн. на 1 січня 2023 р. Отже, загальний стан надходження доходів до Степівської селищної ради характеризується позитивними ознаками.

Таблиця 2.11

Аналіз динаміки доходів Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., грн

Показник	Роки			Відхилення 2022р від 2020р, грн.	Відносне відхилення, %
	2020	2021	2022		
Бюджетні асигнування	15775081	16821372	14581288	-1193793	92,4
Доходи від надання послуг (виконання робіт)	30260	-	-	-	-
Інші доходи від обмінних операцій	42263	70008	78782	36519	186,4
Усього доходів від обмінних операцій	15847678	16891380	14660070	-1187608	92,5
Трансферти	573066	-	-	-	-
Інші доходи від необмінних операцій	81602	1390	501864	420262	6,1 раз
Усього доходів від необмінних операцій	-	1390	501864	501864	-
Усього доходів	-	16892770	15161934	15161934	-

Аналіз динаміки доходів Степівської селищної ради повинен відбуватися у порівнянні з її витратами. Тому наступним етапом оцінки соціально-економічного стану Степівської селищної ради є аналіз динаміки її витрат протягом 2020-2022 рр., табл. 2.12.

Отже, встановлено, що протягом досліджуваного періоду спостерігається загальна тенденція скорочення витрат Степівської селищної ради. При цьому, скорочено обсяг витрат на виконання бюджетних програм Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр. на 861327,00 грн., інших витрат за необмінними операціями - 492176,00 грн.; трансфертів - 573066,00 грн.

Таблиця 2.12

Аналіз динаміки витрат Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр.

Показник	Роки			Відхилення 2022р від 2020р, грн.	Відносне відхилення, %
	2020	2021	2022		
Витрати на виконання бюджетних програм	18218496	16406079	17357169	-861327	95,23
Інші витрати за обмінними операціями	18899	12982	33034	14135	174,8
Усього витрат за обмінними операціями	18237395	16419061	17390203	-847192	95,4
Інші витрати за необмінними операціями	515105	2857064	22929	-492176	4,5
Трансферти	573066			-573066	-
Усього витрат за необмінними операціями	1088171	2857064	22929	-1065242	2,1
Усього витрат	19325566	19276125	17413132	-1912434	90,1

Тільки обсяг інших витрат за обмінними операціями було збільшено на 14135,00 грн, що складає 74, 8%. Таким чином, при порівнянні доходів і видатків Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр. можна констатувати, що спостерігається дефіцит бюджету у 2022 р. у розмірі 2251198 грн, у 2021 р. – 2383355 грн. При цьому, доцільним є уточнення структури видатків бюджету(кошторису) за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету, що дозволить встановити загальні тенденції спрямованості діяльності Степівської селищної ради.

Таблиця 2.13

Аналіз динаміки витрат Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр.

Показник	Роки			Структура витрат у 2022 р.,%	Відхилення 2022р від 2020р, грн.	Відносне відхилення, %
	2020	2021	2022			
Загальнодержавні функції	16818540	17630282	16881666	96,95	63126,00	100,4
Громадський порядок, безпека та судова влада	104494	32250	516602	2,97	412108,00	494,4
Економічна діяльність	376799	421207	-	-	-376799,00	-
Житлово-комунальне господарство	1403070	58541	-	-	1403070,00	-
Духовний та фізичний розвиток. Освіта	30855	6933	-	-	-30855,00	-
Соціальний захист та соціальне забезпечення	591808	1126912	14864	0,86	-576944,00	2,5
Загальна сума	19325566	19276125	17413132	100,00	-1912434,0	90,1

У результаті аналізу динаміки витрат Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр. встановлено, що вони скоротилися на 9,9% і значно змінено їх структуру. Витрати на загальнодержавні функції залишаються без суттєвих змін протягом досліджуваного періоду. При цьому відбувається зростання обсягу витрат на громадський порядок, безпеку та судову владу на 394,38% у 2022 р. порівняно з 2020 р. Не витрачаються кошти у 2022 р. на економічну діяльність, житлово-комунальне господарство, духовний та фізичний розвиток, освіту. Досліджено, що витрати на соціальний захист та соціальне забезпечення у 2022 р. скорочено на -576944,00 порівняно з 2020 р., що складає зміну показника на 97,49%. У 2022 р. витрати здійснено на три статті, а саме загальнодержавні функції, громадський порядок, безпека та судова влада, соціальний захист та соціальне забезпечення.

2.2. SWOT-аналіз Степівської об’єднаної територіальної громади

Досліджено, що при розробці стратегії розвитку для територіальної громади використовують метод SWOT-аналізу, який дозволяє визначити сильні і слабкі сторони, можливості і загрози для визначеної території. Отже, SWOTаналіз є загальновідомим методом для здійснення стратегічного дослідження.

Він дозволяє визначити мету суб’єкта господарювання, проекту та здійснити ідентифікацію впливу внутрішніх і зовнішніх факторів для досягнення визначених цілей. Встановлено, що SWOT-аналіз використовується на рівні різних об’єктів, серед яких є особистість, підприємство, галузь, місто, область, територіальна громада, країна тощо.

Використання даного методу SWOT-аналізу є корисним, коли виникає необхідність для перетворення слабких сторін на сильні, а також загроз на можливості. SWOT-матриця має декілька варіантів застосування, включаючи програми для прийняття стратегічних рішень.

Визначено, що SWOT-аналіз виник у результаті досліджень вчених з бізнес-політики Гарвардської школи бізнесу та інших американських бізнесшкіл у 1960-х роках [38]. Це передбачає системне мислення та всебічний аналіз факторів, що пов’язані з внутрішніми і зовнішніми аспектами для будь-якого об’єкту, проекту або особи [39; 40].

Останнім часом SWOT-матриця використовується в різних сферах і забезпечила гарну основу для формулювання стратегії при належному використанні. Однак неадекватна розробка при використанні SWOT-аналізу призводить до отримання довгих списків загальних і переописаних факторів. Крім того, результати SWOT-аналізу будуть сильно залежати від навичок, знань і можливостей залучених експертів, оскільки це суб’єктивний підхід [41].

З метою систематизації проблем і перспектив розвитку сільських територій громади виконавчим комітетом селищної ради здійснено SWOT-

аналіз, який дозволяє об'єктивно оцінити можливості всебічного розвитку території. Виділення слабких сторін дозволить розробити ефективні заходи щодо попередження проблем, які можуть виникнути при процесі розвитку. Сильні сторони дають підставу визначити потенційні можливості розвитку території, табл. 2.14.

SWOT- аналіз громади проведено на основі матеріалів дослідження соціально-економічного стану населених пунктів, що входять до складу громади при оцінці процесу формування сильних та слабких сторін громади експертів Центру розвитку місцевого самоврядування Миколаївської області, працівників органів місцевого самоврядування та громадських активістів.

Таблиця 2.14

SWOT-аналіз Степівської селищної територіальної громади

Сильні сторони *(позитивні фактори громади, які можуть бути використані для її розвитку)*	**Слабкі сторони** *(негативні фактори громади, які заважають її розвитку)*
• автомобільний транзитний шлях територіального значення Т 1506, наявність залізничної станції Зелений Гай • потужний аграрний бізнес • наявність багатих природних ресурсів: корисних копалин, земельних, водних, лісових • забезпеченість населених пунктів водою та газом • виробництво будівельних матеріалів на території громади • працелюбне населення, активна і талановита молодь • розвинута і сучасна освітня інфраструктура • наявність медичної, культурної та спортивної інфраструктури • наявність багатовікової історії населених пунктів та об'єктів історико-культурної спадщини	• незадовільний стан автошляху Т 1506 та доріг в населених пунктах • відсутність транспортного сполучення між населеними пунктами громади • зона ризикованого землеробства, занедбана система зрошення • відтік робочої сили та кваліфікованих кадрів • низький рівень оплати праці, високий рівень тіньової економіки • застарілі системи водозабезпечення • недостатній благоустрій населених пунктів • відсутність лікарів • відсутність соціального житла для спеціалістів різних галузей • проблеми забруднення навколишнього середовища • незбалансована структура виконавчих органів сільської ради • недовіра громадськості до місцевої влади

Можливості *(позитивні фактори зовнішнього впливу, які сприяють розвитку громади)*	**Загрози** *(негативні фактори зовнішнього впливу, які заважають розвитку громади)*
• повоєнне відновлення інфраструктури та економіки України; • продовження реформ відповідно до плану євроінтеграції; • курс України на «зелену» економіку; • зростання популярності зеленого, сільського, культурного та етнотуризму в Україні та європейських країнах; • можливості релокації та реєстрації бізнесу на території громади; • зростання попиту на продовольчі товари на світовому ринку, у т.ч. на органічну продукцію • зростання обсягу міжнародних грантових програм та програм МТД • зростання ролі громадських організацій та молоді у формуванні та реалізації публічних рішень	• військова агресія проти України; • внутрішнє та зовнішнє переміщення людей внаслідок воєнних дій; • міграція молоді до великих міст; • економічний спад; • складність залучення спеціалістів відповідної галузі для роботи в сільській місцевості; • посилення конкуренції між громадами регіону за зовнішні ресурси; • погіршення показників людської безпеки

У результаті дослідження з використанням SWOT- аналізу здійснена ідентифікація проблем та вибір пріоритетних напрямків розвитку громади. На основі проведеного аналізу досліджено, що громада має значні перспективи різної спрямованості векторів розвитку, серед яких є соціальноекономічний та культурний напрям розвитку, що обумовлено вигідним територіальним розташуванням, ефективній та дієвій місцевій владі, та працелюбністю мешканців району, розвитку підприємництва, туризму, використанню вільних земельних ділянок.

2.3. Аналіз місії, бачення і цілей Степівської селищної територіальної громади

Кожна територіальна громада має однакове право формувати оптимістичні сценарії розвитку, визначати привабливі аспекти, формуючи

стратегічне бачення і мету розвитку громади. Проте такі підходи передусім мають бути зрозумілими для її мешканців, бізнес-структур, зовнішніх інвесторів, зовнішніх відвідувачів та інших зацікавлених сторін тощо.

Привабливе формулювання стратегічних та оперативних цілей, плану їх реалізації має опиратись на достовірний та глибокий аналіз наявного стану територіальної громади, а також вивчення зовнішніх і внутрішніх чинників, міри їхнього впливу на розвиток громади в територіальному, регіональному та міжнародному аспекті на основі вивчення якісних, кількісних і відносних показників, а також динамічних планових, часових і просторових відхилень цих показників. В іншому разі стратегія розвитку території характеризуватиметься нереалістичним баченням, декларативністю і популізмом, перенесенням формулювань із стратегій інших громад тощо, а моніторинг їх буде надзвичайно складним стосовно фіксації індикаторів, спостереження та висновків щодо виконання плану реалізації стратегії та поточних планів середньострокового планування.

Визначено, що бачення бажаного майбутнього територіальної громади - це образ, що має оволодіти всією громадою і надихати її. До того ж, встановлено, що місія територіальної громади - це причина появи, основне призначення та сенс її існування, сукупність історичних і сучасних особливостей та конкурентних переваг громади, які у неї є, та які громада хотіла б зберегти для подальшого власного розвитку. Отже, на останньому етапу стратегічного планування за кожним з визначених напрямів розвитку повинні розроблятися стратегічні, тобто загальні цілі, на основі яких потім формувалися цілі нижчого порядк у - операційні цілі.

Стратегічні цілі виходять із стратегічного Бачення і стратегічних напрямків та утворювали рамки, в яких приймаються рішення щодо конкретних цілей та заходів. Сукупність стратегічних цілей повинна відповідати конкретному стратегічному напрямку. Усі напрацювання потім відображаються

у документі під назвою – Стратегія розвитку Степівської селищної територіальної громади.

Встановлено, що місією громади є «Степівська територіальна громада – мальовничий край землеробства у Миколаївській області, родина шістнадцяти «степових перлин», які багаті давньою історією та культурними традиціями, талановитими та працьовитими людьми» [41].

Бачення майбутнього громади є «Степівська селищна громада - інвестиційно привабливa, активна в пошуках нових донорів і програм МТД та водночас екологічно чиста громада, територія екологічного сільського господарства. Громада активних людей, сильних фермерських господарств, підприємництва і підприємців, де легко відкрити та вести свій власний бізнес. Громада щирих і привітних людей, затишна і комфортна для проживання, бізнесу і відпочинку» [41].

Стратегічне бачення розвитку громади буде реалізовано завдяки досягненню стратегічних цілей, що в свою чергу вимагатиме проведення відповідних до кожної з них дій. Стратегічні та операційні цілі громади були сформульовані під час спільної зустрічі керівництва громади та представників громадськості, а також експерта Миколаївського ЦРМС. Три основні стратегічні цілі включають у себе ряд операційних, табл. 2.15.

Таблиця 2.15

Стратегічні і оперційні цілі, завдання Степівської селищної територіальної громади

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
1. Економічний розвиток громади	1.1. Створення та покращення можливостей для розвитку малого та середнього бізнесу у всіх галузях економіки громади, залучення інвестицій	1.1.1. Покращення інфраструктури підтримки бізнесу
		1.1.2. Створення сприятливих умов для стимулювання підприємницької активності громадян, та підтримка діяльності
		1.1.3. Сприяння умов для залучення інвестицій
		1.1.4. Популяризація інвестиційних можливостей громади
	1.2. Розвиток сільського господарства з високою доданою вартістю, замкнутим циклом виробництва та переробки сільськогосподарської продукції	1.2.1. Запровадження нових сортів культур та технологій у сільськогосподарському виробництві, в т.ч. у домогосподарствах та посилення дисципліни агротехнологій
		1.2.2. Створення умов для підтримки сільськогосподарських підприємств незалежно від форм власності (в галузях тваринництва, овочівництва, садівництва, бджільництва, рибного господарства, заготівлі та переробки сільськогосподарської продукції
		1.2.3. Навчально- інформаційна підтримка сільського населення, в т.ч. сільськогосподарської кооперації, удосконалення підготовки фахівців для малого бізнесу в сільській місцевості
	1.3. Розвиток відновлювальних джерел енергії	1.3.1. Сприяння в запровадженні технологій із використання альтернативних джерел енергії
	1.4. Розвиток туризму	1.4.1. Покращення стану та інфраструктури рекреаційних зон
		1.4.2. Створення та розвиток нових туристичних об"єктів, продуктів та мереж
		1.4.3. Створення туристичного іміджу громади
		1.4.4. Популяризація туристичних можливостей громади.
2. Створення комфортних умов для проживання громадян	2.1. Модернізація інфраструктури та благоустрій території громади	2.1.1. Покращення стану доріг та транспортної інфраструктури
		2.1.2. Розвиток сфери соціального та житлового сектора
		2.1.3. Покращення інфраструктури водозабезпечення та водовідведення, забезпечення жителів громади якісною питною водою
		2.1.4. Відновлення та утримання систем вуличного освітлення
		2.1.5. Покращення матеріально- технічної бази комунальних підприємств
	2.2. Енергоефективність та енергозбереження	2.2.1. Впровадження енергозберігаючих та енергоефективних технологій
	2.3. Покращення екологічної та громадської безпеки мешканців громади	2.3.1. Покращення екологічної безпеки громади
		2.3.2. Вдосконалення процесу поводження з ТПВ
		2.3.3. Підвищення громадської безпеки жителів громади
	2.4. Підвищення якості надання адміністративних послуг	2.4.1. Поліпшення матеріально - технічної бази органів місцевого самоврядування
		2.4.2. Підвищення якості та доступності адміністративних послуг, впровадження он-лайн обслуговування

Продовження таблиці 2.15

3.Соціальний розвиток, розвиток людського потенціалу	3.1. Створення умов для покращення якості надання послуг закладами соціальної сфери, та комунальними підприємствами громади	3.1.1. Створення умов для підвищення якості надання послуг закладами освіти, молоді та спорту
		3.1.2. Підвищення якості надання послуг закладами охорони здоров‘я та соціального захисту населення
		3.1.3. Розширення можливостей для забезпечення культурних потреб та здорового способу життя
		3.1.4. Покращення соціально - побутових та комунальних послуг на території громади
		3.1.5. Залучення кваліфікованих спеціалістів для роботи в громаді
	3.2. Підвищення активності громадян у суспільному житті	3.2.1. Підвищення поінформованості та самоорганізації населення громади
		3.2.2. Створення умов для роботи зі зверненнями громадян
		3.2.3. Підтримка громадських ініціатив та громадської активності

Отже, місія, бачення і стратегічні та операційні цілі Степівської територіальної громади є здобутком всієї громади і кожного її мешканця зокрема, розрахованою на реальні фінансові ресурси. До того ж, вони співвідносяться зі Стратегією розвитку Миколаївської області.

РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ПРОЦЕСУ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СТЕПІВСЬКОЇ ОТГ

Досліджено, що метою розвитку громади є позитивні зміни в соціально-економічному, екологічному, культурному, релігійному та політичному житті людей. При цьому, розвиток громади передбачає створення процесу, який об'єднує людей для вирішення соціальних проблем і проблем громади, які їх стосуються. Деякими прикладами громадських ініціатив є підвищення кваліфікації для кращих можливостей для існування, розвиток інфраструктури, як-от будівництво доріг, шкіл і парків, якість освіти та медичних послуг у громаді, а також боротьба з бідністю, нерівністю.

Виявлено, що найважливішою частиною, найпотужнішим ресурсом громади є її люди. У ході дослідження було вирішено провести якісне та кількісне опитування мешканців Степівської ОТГ методом анонімного онлайн анкетування за допомогою сервісу Google Docs. Серед жителів громади спостерігається високий рівень поінформованості щодо питань децентралізації влади, а також позитивний вплив децентралізації на розвиток громади. Результатом такого дослідження є формування стратегічної мети розвитку громади на тривалий період.

Для здійснення моніторингу проблем Степівської селищної територіальної громади запропоновано проведення опитування мешканців для визначення основних проблем, які існують в громаді, та перспектив розвитку громади на майбутнє. Думка для розробників стратегії розвитку громади є важливою та повинна бути врахована при визначенні пріоритетних завдань та шляхів розвитку Степівської селищної громади.

До опитування необхідно залучати найбільш можливу чисельність місцевих жителів громади. При цьому, є можливим зробити статистичну вибірку

для опитування конкретної підгрупи спільноти, серед яких можуть бути лідери, люди похилого віку, жінки, бідні, молодь або групи меншин.

Доцільно залучити представників від спільноти для здійснення опитування. Робоча група зі стратегічного планування повинна обрати основні пункти для опитування. Щоб гарантувати вибір відповідних питань опитування, члени робочої групи мають бути схожими на спільноту та представляти її.

Анкета для опитування мешканців Степівської селищної громади містить десять питань, які дозволять зробити моніторинг основних критеріїв благополуччя життя і умов повноцінної життєдіяльності людини. Перше питання в опитуванні було присвячено визначенню характеристик Степівської селищної територіальної громади з боку основних стейкхолдерів – мешканців громади, табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Оцінка Степівської селищної громади з боку основних стейкхолдерів – мешканців громади, працівників підприємств

Варіанти відповіді	Кількість голосів
Тут комфортно жити мені	18
Я хочу, щоб тут жили мої діти	1
Я рекомендую своїм знайомим для проживання свою громаду	
Я просто змушений тут жити	22
Тут є де і як себе реалізувати	
Тут немає перспектив для розвитку	5
Я точно виїду звідси при найменшій можливості	5

Таким чином, 43 % респондентів змушені жити в громаді; 35% респондентів вважають, їм комфортно жити у Степівській ОТГ; 10% респондентів вважають, що немає перспектив для розвитку і 10 % респондентів бажають, щоб їх діти жили на території Степівської ОТГ, рис. 3.1.

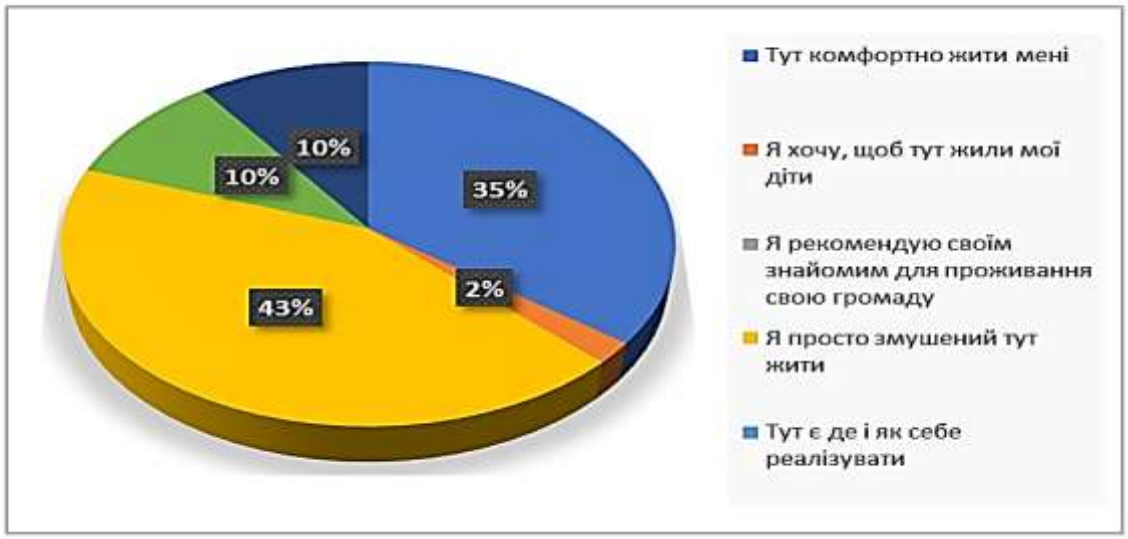

Рис. 3.1. Оцінка респондентів Степівської селищної громади щодо бажання мешкати в неї у подальшому

Наступне питання для мешканців громади було направлено на визначення інформації стосовно наявності у них власної нерухомості. Це важливо питання при формуванні стратегії розвитку громади, тому що мешканці, які будуть мати житло на її території, будуть зацікавлені у найкращих перспективах місця, де вони мешкають, при цьому їх майбутня доля буде також пов'язана з ним.

Отже, 5 мешканців, які приймали участь в опитуванні, планують придбати житло на території Степівської селищної громади; 30 мешканців мають приватне житло; 16 мешканців не мають власної нерухомості. Серед осіб, які приймали участь у опитуванні, не було тих, хто планував би продати свою нерухомість на території Степівської селищної громади.

Наступним питанням повинно бути питання, яке орієнтовано на оцінку рівня сучасного стану окремих показників стану громади, серед яких доцільно окреслити екологічний стан, якість комунальних послуг, стан доріг і тротуарів, рівень задоволення культурних потреб, якість медичного забезпечення, рівень надання освітніх і дошкільних послуг, стан безпеки мешканців, інфраструктура

відпочинку та дозвілля, умови для підприємницького бізнесу і можливості до працевлаштування, табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Оцінка сучасного рівня показників стану Степівської селищної громади

Показник	Оцінка (кількість відповідей)			
	1-Незадовільно	3- Задовільно	4 - Добре	5 -Відмінно
Екологічний стан	5	36	10	
Якість комунальних послуг	11	35	5	
Стан доріг	35	12	4	
Стан тротуарів	22	23	6	
Рівень задоволення культурних потреб	3	32	15	1
Медичне забезпечення	31	20		
Рівень надання освітніх послуг		29	19	3
Робота дошкільних установ		26	19	6
Інфраструктура відпочинку та дозвілля	6	35	9	1
Безпека мешканців	20	26	5	
Умови для започаткування та ведення власного бізнесу	14	30	7	
Можливості працевлаштування	38	11	2	

Таким чином, можна зробити висновок, що за багатьма критеріями оцінки стану Степівської селищної громади мешканці надали задовільну оцінку. При цьому, стан характеристик доріг (35 відповідей) і тротуарів (22 відповіді), медичного забезпечення (35 відповідей), безпека мешканців (20 відповідей) і наявності можливостей працевлаштуватися (38 відповідей), які визначені незадовільним рівнем оцінювання.

До того ж, потрібно звернути увагу, що за критеріями оцінки як шкільна освіта і дошкільні послуги населення громади надає найвищі оцінки за рівнем їх функціонування. Отже, це аргументами, які підтверджують результати SWOT-

аналізу, представленому у 2 розділі дослідження та ґрунтуються на визначенні сильних сторін громади та її можливостей у напрямі стану освіти для дітей громади.

З метою визначення факторів, які гальмують економічний розвиток громади, було сформульоване наступне питання - що, на Вашу думку, заважає розвиткові громади. При цьому, пропонується обрати три основних напрями, серед визначеного загального переліку факторів, табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Оцінка факторів, що заважають економічному розвитку Степівської селищної громади

Перелік факторів, що заважають економічному розвитку громади	Кількість відповідей
Недостатня громадська ініціативність та активність мешканців	8
Безробіття	40
Відсутність можливості для самореалізації, забезпечення змістовного дозвілля	5
Несприятливі умови для розвитку підприємництва	10
Засміченість довкілля	
Забрудненість питної води	
Недостатня інформованість про громаду за її межами	
Поширення злочинності, алкоголізму, наркоманії	11
Зношеність інженерних мереж (водопостачання, водовідведення)	15
Недостатня підприємливість мешканців громади	
Відсутність зовнішніх інвестицій	13
Відсутність внутрішніх інвестицій	1
Низька якість (відсутність) дорожнього покриття між населеними пунктами в громаді	21
Значна частка населення старшого працездатного віку	2
Низька якість дошкільної освіти	
Низька якість середньої освіти	
Низька якість медичних послуг	27
Низька якість культурно - масової роботи	
Інше - не більше однієї позиції	

Таким чином, можна встановити чинники, які отримали найбільшу кількість виборів, та представляють загрозу для соціально-економічного розвитку громади. На думку експертів-мешканців громади найбільші ризики для розвитку громади представляють низький рівень занятості у громаді (40виборів), недостатня якість медичних послуг (27 виборів), незадовільний стан дорожнього покриття між населеними пунктами в громаді (21 вибір), зношеність інженерних мереж водопостачання і водовідведення (15 виборів), рис. 3.2.

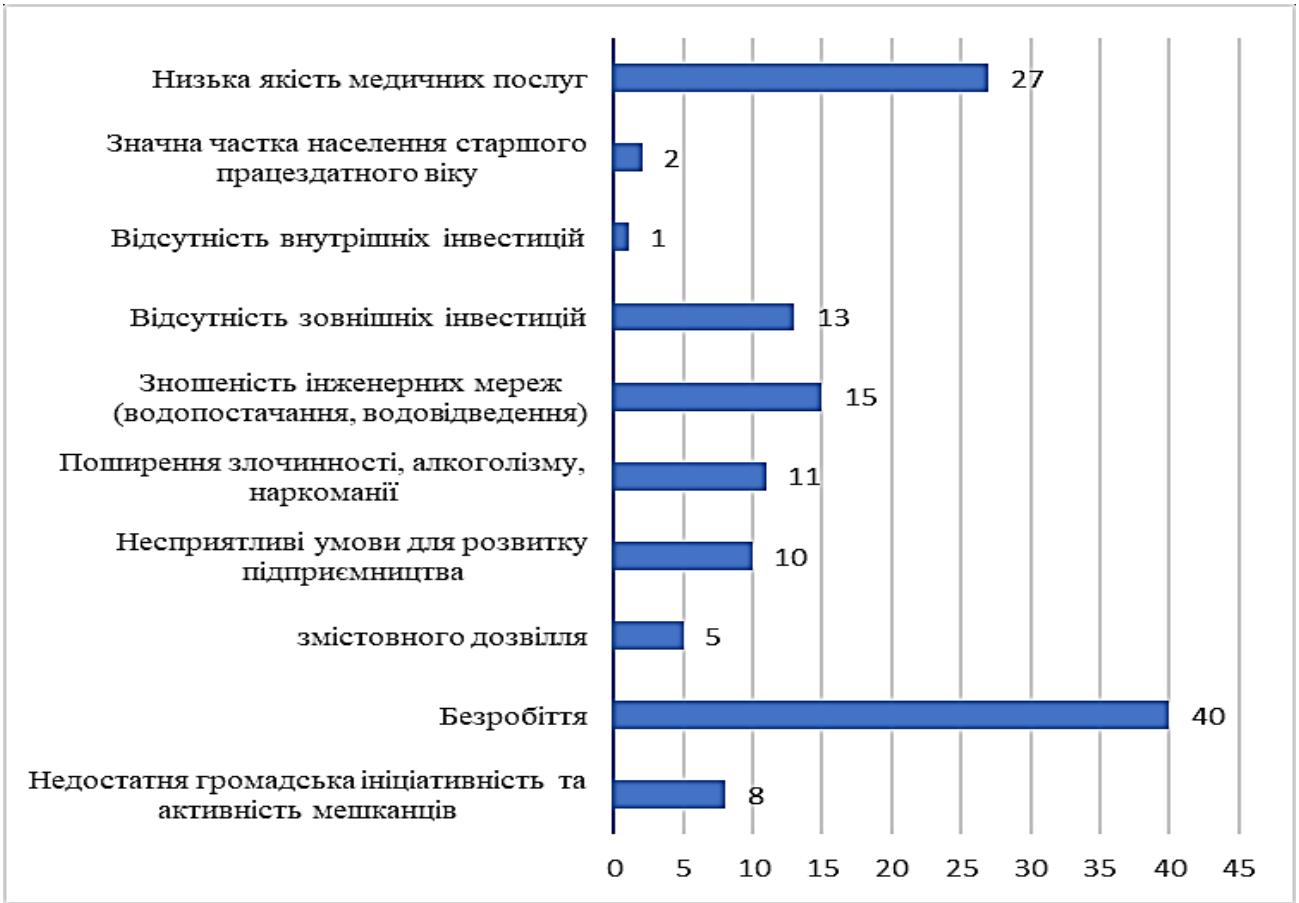

Рис. 3.2. Результати анкетування мешканців Степівської селищної громади щодо визначення факторів, що заважають її економічному розвитку

Отже, результати опитування стейкхолдерів (мешканців громади) вказують на проблеми, які існують в громаді, потребують негайного вирішення і формуванні заходів щодо їх вирішення у стратегії розвитку територіальної громади.

Слід зазначити, що деякі фактори розвитку громади не отримали жодного вибору мешканців, що підтверджує, що респонденти не мають уявлення про усі сфери розповсюдження регіональної економіки. Фактори якості культурномасової роботи, освіти, підприємливості мешканців громади, недостатньої інформованості про громаду за її межами, незадовільного екологічного стану не були обрані респондентами. Проте на нашу думку, на них також потрібно звернути увагу при розробці стратегії розвитку для Степівської селищної громади.

У ході наступного п'ятого питання в анкетуванні було визначено послідовність поставлених завдань, які необхідно здійснити для розвитку громади з погляду її мешканців, рис. 3.3.

Рис. 3.3. Послідовність поставлених завдань, які необхідно здійснити для розвитку громади з поглядів її мешканців

Наступне питання в анкеті було спрямовано на визначення того, чи існує віра у мешканців у реалізацію завдань, які було визначені у минулому питанні.

При цьому, відповідь «швидше ні» надали 63% респондентів, остання їх частина відповіли «швидше так».

Отже, таке співвідношення кількості відповідей на це питання, свідчить про недовіру до місцевої влади і органів самоуправління. Таке ставлення формувалося під впливом багатьох соціальноекономічних факторів протягом тривалого періоду проживання на Україні. Недовіра до влади серед населення - це одна з проблем у країні.

При розробці анкети важливо визначити не тільки основні завдання і проблеми територіальної громади, але і знайти їх ресурсне забезпечення. Тому наступне питання було присвячено визначенню основного ресурсу громади для її подальшого розвитку, табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Визначення основного ресурсу Степівської селищної громади для її подальшого розвитку

Кількість виборів	Ресурси громади для її подальшого розвитку
	Вигідне географічне положення
	Хороша доступність до основних міст та ринків
	Корисні копалини на території громади
3	Активність/підприємливість мешканців громади
3	Місцеві підприємства і підприємці
1	Іноземні інвестори
3	Вільні земельні ділянки у громаді
8	Вільні промислові приміщення
	Цікаві туристичні об‘єкти
	Приваблива природа
9	Прогресивна та дієва місцева влада
	Ваш варіант

Отже, поставлене питання дозволило встановити, що найбільш дієвим ресурсом для подальшого розвитку Степівської селищної громади є прогресивна та дієва влада. Такої думки дотримуються 56,25% опитаних. При цьому, серед ресурсів громади визначені активність і підприємливість мешканців громади,

місцеві підприємства і підприємці, вільні земельні ділянки у громаді як найбільш дієві для подальшого розвитку. Таким чином, анкетування є методом моніторингу визначення поглядів мешканців громади на проблеми і шляхи їх вирішення з метою формування стратегії розвитку. Для участі у анкетуванні потрібно залучати різні верстви населення, серед яких можуть бути державні службовці, наймані працівники, одноосібники, працівники соціально-культурної сфери та охорони здоров'я, керівники, студенти, пенсіонери, безробітні тощо.

У запропонованому у дослідженні прийняли участь 51 особи, які є найманими працівниками. Погляд такої категорії мешканців є особливо важливим при анкетуванні, тому що вони є економічно активним населенням, що приймає активну участь у виробленні валового регіонального продукту.

Серед респондентів було 22 чоловіка і 29 жінок, що також дуже традиційно характеризує структуру населення України, яка характеризується переважанням жінок у загальній чисельності населення України. Також у анкетуванні стейкхолдерів прийняло участь 1 особа віком до 25 років; 23 особи віком від 25 до 40 років; 20 осіб віком від 40 до 50 років; 4 особи віком від 50 до 60 років; 3 особи віком понад 60 років.

ВИСНОВКИ

У дослідженні зроблено аналіз соціально-економічного стану Степівської селищної ради. На початку аналітичної частини зроблено аналіз фінансових активів Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр. При цьому, Степівська селищна територіальна громада займає 51% від території Степівського району.

Встановлено, що протягом 2020-2022 рр. вартість основних засобів зменшено на 11,19%, при цьому, коефіцієнт зносу основних засобів складає 73,71% на 1 січня 2023 р., що свідчить про високий рівень зношуваності наявних основних фондів.

Досліджено, що обсяг запасів зменшено на 1051254 грн., що складає різницю 69,9% у досліджуваному періоді. Спостерігається тенденція до збільшення обсягів грошових коштів та їх еквівалентів розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів.

Встановлено, що протягом досліджуваного періоду поточні зобов'язання за платежами до бюджету було ліквідовано на 100%. При цьому, спостерігається загальна тенденція до скорочення обсягів кредиторської заборгованості Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., що в цілому позитивно характеризує її діяльність.

Загальні доходи Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр. збільшено на 100% та складає на 1 січня 2023 р. 15161934,00 грн., при цьому обсяг бюджетних асигнувань скорочено на 7,57% і доходи від надання послуг (виконання робіт) і трансферти – на 100%. Отже, загальний стан надходження доходів до Степівської селищної ради характеризується позитивними ознаками.

Встановлено, що протягом досліджуваного періоду спостерігається загальна тенденція скорочення витрат Степівської селищної ради. Таким чином, при порівнянні доходів і видатків Степівської селищної ради протягом 2020-2022 рр.

можна констатувати, що спостерігається дефіцит бюджету у 2022 р. у розмірі 2251198 грн, у 2021 р. – 2383355 грн.

На основі SWOT- аналізу здійснено ідентифікацію проблем та вибір пріоритетних напрямків розвитку громади. Громада має значні перспективи економічного і соціального розвитку, повязані з вигідним географічним розташуванням, прогресивною та дієвою місцевою владою (за даними опитування), та працелюбністю мешканців району, розвитку підприємництва, туризму, використанню вільних земельних ділянок.

У ході дослідження було вирішено провести якісне та кількісне опитування мешканців Степівської ОТГ методом анонімного онлайн-анкетування за допомогою сервісу Google Docs. Серед жителів громади спостерігається високий рівень поінформованості щодо питань децентралізації влади, а також позитивний вплив децентралізації на розвиток громади.

Результатом такого дослідження є формування стратегічної мети розвитку громади на тривалий період. Для здійснення моніторингу проблем Степівської селищної територіальної громади запропоновано проведення опитування мешканців для визначення основних проблем, які існують в громаді, та перспектив розвитку громади на майбутнє.

Анкета для опитування мешканців Степівської селищної громади містить десять питань, які дозволять зробити моніторинг основних критеріїв благополуччя життя і умов повноцінної життєдіяльності людини. Таким чином, анкетування є методом моніторингу визначення поглядів мешканців громади на проблеми і шляхи їх вирішення з метою формування стратегії розвитку.

Отже, результати опитування стейкхолдерів (мешканців громади) вказують на проблеми, які існують в громаді, потребують негайного вирішення і формуванні заходів щодо їх вирішення у стратегії розвитку територіальної громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бак Н.А. Фінансова безпека територіальних громад в Україні: сутність, структурні складові, загрози. Світ фінансів. 2019. № 1(58). с. 98-110
2. Батанов О. Територіальна громада – первинний суб'єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки. Вісник центральної виборчої комісії. 2008. № 2(12). С. 46–52.
3. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Валентюк І. В., Ткачук А. Ф. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. К., 2017. 121 с.
4. Бовсунівська І. Стратегія розвитку обєднаних територіальних угруповань: теоретичні аспекти. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління. 2023. 11 (1), 5-16. URL: https://doi.org/10.17721/2616-9193.2019/11-1/7 (дата звернення: 11.04.2024 р.)
5. Волосюк М.В. Концептуалізація забезпечення місцевого економічного розвитку: зарубіжний досвід і можливості його адаптації в Україні. Бізнес Інформ. 2023. № 12. С.154-163. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-12-154-163.
6. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством. Графічне моделювання: Навч. Посібник. К.: КНЕУ, 2000. 360 с.
7. Гордієнко П.Л. Стратегічний аналіз: Навчальний посібник. К.: Алерта, 2016. 404 с.
8. Дегтярьова І., Харченко М. Стратегія підприємства: конспект лекцій: Сумський державний університет, 2016. 80 с.
9. Економічне зростання та економічний розвиток. Джерела та фактори економічного зростання URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/14nebava_teoriya_makroekonomiki/1 2.htm (дата звернення: 5.04.2024 р.).

10. Заблодська І. В., Гречана С. І. Методичне забезпечення формування ідентифікаційного профілю територіальної громади. Регіональна економіка. 2024. № 2(100). С. 5-14. DOI: https://doi. org/10.36818/1562-0905-2024-2-1

11. Закон України «Про засади державної регіональної політики». Відомості Верховної Ради. 2022. № 13. ст. 90. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text

12. Заяць Т. А., Кравцова Т. Г., Заяць В. С. Соціально-економічний потенціал громад україни в умовах ведення воєнних дій. Ефективна економіка: електрон. наук. фах. вид. 2023. № 7. DOI: https://doi.org/ 10.32702/2307-2105.2023.7.5

13. Карпіщенко О.І., Ілляшенко К.В., Карпіщенко О.О. Стратегічне планування: навч.посіб. Суми: Сумський державний університет, 2013. 446 с.

14. Крайник О., Федорчак О. Фінансування розвитку територіальних громад в умовах децентралізації. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2022. Том 2 (43). С. 118-125.

15. Лисенко І.М. Територіальна громада в системі громадянського суспільства. Науковий вісник «Гілея». 2022. Вип. 28. С. 362-372.

16. Лисяк Л.В., Биков Б.Д., Кушнір А.І. Зміцнення фінансового потенціалу об’єднаних територіальних громад в умовах бюджетної децентралізації. Науковий погляд: економіка та управління. 2024. №4 (70). С. 84-89.

17. Лігоненко Л. Оцінка інноваційності економіки України в міждержавних рейтингах. Вісник КНТЕУ. 2022. №3. С. 5-22.

18. Матвеєва О. Імперативи сталого розвитку територіальних громад та його загальнотеоретичні засади. Ефективність державного управління. 2023. Вип. 1 (50). Ч. 2. С. 224–232.

19. Матвієнко Р.О. Управління регіональним розвитком в умовах перехідної економіки України. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. – К.: Національна академія наук України. Рада по вивченню продуктивних сил України, 2019. 223 с.

20. Олексюк Г. В., Куйбіда В. С., Лисяк Н. М., Попадинець Н. М. Організація планування розвитку територій у контексті децентралізації державного управління: поєднання інтегрованих, просторових та економічних підходів. Економіка України. 2023. № 11. С. 23-38.

21. Олексюк Г. В., Хром'як Й. Я., Попадинець Н. М. Маркетингова стратегія як інструмент реалізації стратегічного плану розвитку територіальних громад. Економіка України. 2022. № 7. С. 67-88.

22. Онищук І. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2022 рік. URL: https://decentralization.gov.ua/news/16105

23. Орзіх М. Концепція правового статусу самоврядних територій і органів місцевого самоврядування. Місцеве та регіональне самоврядування України. 2024. Вип. 1–2(10–11). С. 67.

24. Панкова Л.І., Потапенко Т.П. Методичні аспекти оцінки ефективності інноваційного середовища як умова розвитку бізнес-інкубації. Інтелект XXI. 2021. №6. С. 187-197.

25. Плєтньов М. В. Розвиток територіальної громади: наукові консультації. Часопис економічних реформ=Time description of economic reforms. 2022. № 4. С. 26—31.

26. Подлужна Н.О. Економіка знань: проблеми та перспективи формування в регіонах України. Монографія. Харків: ФЛП Панов А.Н., 2022. 416 с.

27. Подлужна Н.О. Методологічні особливості оцінювання економіки знань. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2024. №42(1). С.41-50.

28. Подлужна Н.О. Оцінка спроможності підприємств з позицій сприяння розвитку економіки знань в Україні та її регіонах. Економічний вісник Донбасу. 2021. №2 (52). С. 155-163.

29. Подлужна Н.О., Петченко М.В., Якушев О.В. Виклики трансформації антикризового управління підприємствами в сучасних умовах. Збірник наукових

праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2022. Вип. 57. С. 104-109.

30. Поняття сталого розвитку. Критерії та принципи. URL: http://pidruchniki.ws/ekologiya/ponyattya_stalogo_rozvitku_kriteriyi_printsipi (дата звернення: 8.04.2024 р.).

31. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80 (дата звернення 25.04.2024).

32. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України № 722/2019. URL: https://www.president.gov.ua/ documents/7222019-29825 (дата звернення: 5.11.2024 р.)

33. Регіональний розвиток: цілі та завдання, особливості процесу - Довкілля – 2020 URL: https://public-welfare.com/4165870-regional-development-goals-and-objectives-features-of-the (дата звернення: 5.04.2024 р.)

34. Саєнко М.Г. Стратегія підприємства [Текст]: навч. посіб. / М.Г. Саєнко. Тернопіль : Економічна думка, 2006. 390 с.

35. Саєнко П. Теоретичні засади формування стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади. Економіка і суспільство. 2022. Випуск №7. С. 594-598.

36. Ситник Н. С., Стасишин А. В., Західна О. Р. та ін. Фінанси об'єднаних територіальних громад: навчальний посібник /за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2019. 536 с

37. Смаль В. До вивчення економіки знань: формування системи показників. Часопис соціально-економічної географії. 2022. Вип. 13(2). С. 21-26.

38. Смаль З.В. Стратегія управління розвитком АПК в умовах трансформації економіки України. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Львів: Львівський національний університет імені І.Франка, 2002. 232с.

39. Сментина Н. В., Фіалковська А. А. Стратегічне планування місцевого розвитку: навч. посіб. К.: ФОП Гуляєва В.М., 2019. 244 с.

40. Соколик М.П. Індекс розвитку суспільства знань в Україні. Економіка і прогнозування. 2007. №4. С. 7-24.

41. Стратегія розвитку Степівської селищної територіальної громади на 2018-2027 роки URL: https://mezhova.otg.dp.gov.ua/5storage/app/uploads/public/5c4/08a/d40/5c408ad40a249886552220.docx (дата звернення: 3.11.2024).

42. Тарасенко Д., Циклаурі О., Белей С., Рябенька М., Мазуркевич І., Башлай С. «Соціально-економічний розвиток об'єднаних територіальних громад та розробка стратегії сталого розвитку (на прикладі України)». WSEAS Transactions on Business and Economics. 2021. Том 18. 581-594.

43. Тарасенко О.Ю., Тарасенко Д.Л. Сутність і особливості національної інноваційної системи розвитку. Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Серія: Економіка. 2023. Т. 14. Вип. 263. С. 324-332.

44. Україна у цифрах у 2021 році. Статистичний щорічник України / Державний комітет статистики України; За ред. І.Є. Вернера; Відп. за ред. О.А. Вишневська. Київ: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2021. 240 с.

45. Шаров Ю.П. Методологічні засади стратегічного планування в муніципальному менеджменті. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління. К.: Українська Академія державного управління при президентові України, 2012. 390 с.

46. Шишпанова Н. О., Неделіковська К. І. Управління енергетичною самодостатністю територіальної громади. Агросвіт. 2022. № 11-12. С. 63—69.

47. Шульц С. Л., Луцків О. М. Структурно-технологічні зрушення в економіці регіонів у контексті перспектив розвитку смарт-спеціалізації. Регіональна економіка. 2021. № 2(100). С. 15-26.

48. Kurttila M., Pesonen M., Kangas J., Kajanus M. Utilizing the analytic hierarchy process (AHP) in SWOT-analysis A hybrid method and its application to a forest-certification case. Forest Policy and Economics. 2010. 1(1). 41-52.

49. Gao C, Peng D-H. Consolidating SWOT-analysis with nonhomogeneous uncertain preference information. Knowledge-Based Systems. 2011. 24(6):796-808.

50. Hill T., Westbrook R. SWOT-analysis: It's time for a product recall. Long Range Planning. 2017. 30(1). 46-52.

51. Ibeas A., dell'Olio L., Montequín RB. Citizen involvement in promoting sustainable mobility. Journal of Transport Geography. 2011. 19(4). 475-487.

52. LocalEconomicDevelopment(LED)URL:https://www.etu.org.za/toolbox/docs/government/led.html (дата звернення: 5.04.2024р.)

53. Patytska K., Panukhnyk O., Popadynets N., Kramarenko I. Forming the Territorial Communities' Local Budgets in Ukraine Under Decentralization: Current Condition and Management Tasks. Journal of Optimization in Industrial Engineering. 2021. Vol. 14(2). Pp. 23-30.

54. Schwegman D. Role of Corporate Investments in Local Economic Development. Business and Economics Journal. 2022 URL: https://www.hilarispublisher.com/open-access/role-of-corporate-investments-in-local-economic-development.pdf (дата звернення: 15.04.2024 р.)

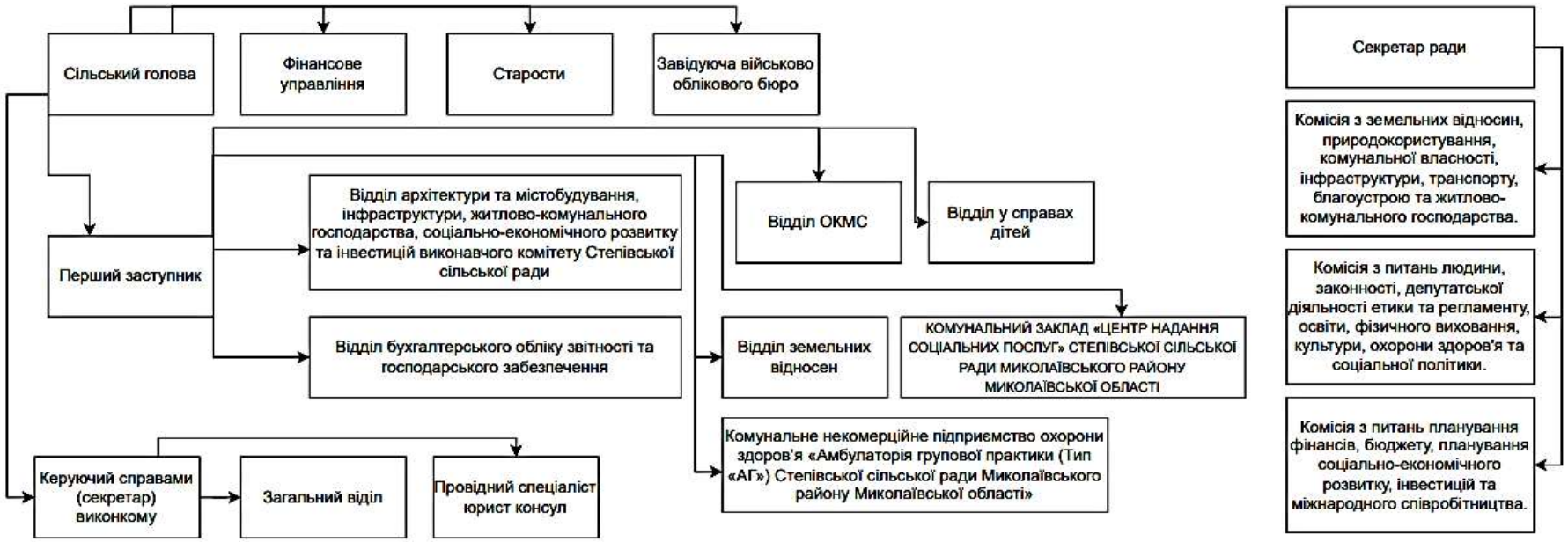
55. Smarter Local Economic Development URL: https://www.oecd.org/cfe/leed/local-development.htm (дата звернення:30.04.2024 р.)

Додаток А

Земельні ресурси Степівської сільської територіальної громади в розрізі старостинських округів у 2023р., га

Старостинський округ	***Всього***	***Всього сільсько-господарського призначення***	***Ріллі***	***Забудовані землі***	***Ставки***	***Ліси та інші лісовкритті площі***
Село Степове – адміністративний центр	8094,9385	7676,5718	7529,63	13,2500	28,5500	201,9000
Михайлівський старостинський округ	32612,3064	5957,5259	5700,0000	123,2400	35,8000	120,0600
Широколанівський старостинський округ	10175,03	9535,4306	8399,5705	464,8562	283,868	567,6115
Катеринівський старостинський округ	8816,8387	7898,4300	7158,9500	271,0000	108,9988	222,5700
Кубряцький старостинський округ	6145,3000	5525,8351	4614,1500	88,8000	12,1200	431,6900
Криничанський старостинський округ	9542,5203	8246,5264	8183,4364	190,5689	40,1800	205,1100

Додаток Б

Структура Степівської сільської ради